

igrališta u Gornjoj Radgoni, stadion u Ljutomeru, sp. turistički centar Pelister u Bitolju, sistem skijaških staza i žičara u Kranjskoj Gori, Planici i dr. Zavod izrađuje normative i programe za sp. i rekreacione objekte.

zavod za fizičku kulturu, samostalna ustanova koja se bavi proučavanjem utjecaja tjele. vježbanja na zdravlje, fiz. razvoj, fiz. sposobnosti i odgov. čovjeka; organizira razvojno-istraživačke, stručno-analiitičke, instrukcijske i informativno-dokumentarne poslove. U našoj zemlji postoje: Jugoslavenski zavod za fizičku kulturu i medicinu sporta u Beogradu, Zavodi za fizičku kulturu u Sarajevu, Novom Sadu i Prištini. Pored njih, znanstvena istraživanja organiziraju Instituti za kineziologiju pri Fakultetu za fizičku kulturu u Zagrebu i Visokoj školi za tjelesnu kulturu u Ljubljani.

Zavod za medicinu sporta, posebna naučna ustanova, osn. 1971 pri Jugoslavenskom zavodu za fizičku kulturu; od 1981 djeluje kao OOUR pri Jugoslavenskom zavodu za fizičku kulturu i medicinu sporta u Beogradu.

zavoj ka brijegu, element paralelne tehnike skijanja, pomoću kojeg skijaš može smanjiti brzinu ili se potpuno zaustaviti iz kose vožnje ili spusta ravno. U vožnji skijaš se spusti u niski stav i u rasterećenju prema dolje potiskuje koljena prema naprijed i prema vrhovima skija. Taj pokret dovodi skije u smanjeno rubljenje tj. u pogodan položaj za otklizavanje. Skijaš istovremeno snažno potiskuje pete prema dolje. Uslijed toga repovi skija otklizavaju brže od vrhova niz padinu i skije skreću ka brijegu. Na kraju zavoja skijaš je u niskom stavu s vrhovima skija lagano okrenutim ka brijegu. Za vrijeme izvođenja ovog elementa težina tijela se potpuno prenese na vanjsku (donju) skiju; unutarnja (gornja) skija je neprekidno za pola stopala ispred vanjske.

zavoj plućenjem → osnovni zavoj

zavrnuti servis → američki servis

završna zona (engl. end zone), američki nogomet: dio igrališta između linije vrata i granične poprečne linije igrališta; prostor šir. 9,15 m u koji treba unijeti loptu da bi se postigao pogodak (touchdown).

završni udarac, stolni tenis: snažan udarac bez rotacije lopte kojim igrač nastoji direktno osvojiti poen; naziva se i smeč (engl. smash).

završnica, 1 → finiš; 2 šah: → konačnica
završnica napada, nogomet, rukomet i dr.: posljednja faza u organizaciji napada; akcija u protivničkom polju, odn. pred protivničkim vratima kojom treba neposredno realizirati cilj napada, tj. postići zgoditak.

završno natjecanje, finalni dio nekog turnira u pojedinačnim i ekipnim sportovima ili u nadmetanju u nekom boričkom sportu, nakon prethodno održanih prednatjecanja u obliku kvalifikacionih natjecanja, šesnaestine, osmine, četvrtine i polufinala.

zazen (jap.; meditacija sjedečke), karate: položaj za meditaciju; karateka sjedi na petama, gornji dio tijela mu je uspravan, ruke složene u krilu, a pogled usmjeren ravno naprijed. Svako tradicionalno vježbanje počinje i završava tim položajem.

Zbornaja komanda, popularni naziv za ekipnu reprezentativnu selekciju SSSR u različitim sp. granama.

Zbornik zrakoplovnih podataka, skup svih propisa zemlje koja izdaje obavještenja o aerodromima, zračnim putovima, sredstvima za navigaciju, organizaciji kontrole letenja, procedurama za polijetanje, prilaz i sljetanje, te kretanje po manevarskim površinama aerodroma. Z.z.p. Jugoslavije (AIP Jugoslavija) izdaje Savezna uprava za kontrolu letenja u Beogradu; odnosi se na sve korisnike i sudionike u zrakoplovnim djelatnostima.

Zdravsky, Matthias (1856–1940), austr. skijaški pedagog. Izradio skije za skijaško trčanje i konstruirao preko 20 različitih skijaških vezova. Zaslužen za napredak alpske tehnike skijanja. Održao je brojne tečajeve za učitelje skijanja i napisao prvi skijaški priručnik *Alpine Lilienfelder Skifahrtechnik* (1897).

zdelčina os, zamišljeni pravac koji spaja i presijeca zglobove kuka, a usporedna je s čeonom osi. Kretanja izvedena oko z.o. odvija se u dubinskoj ravni.

Zdravković, Desimir (1928), nastavnik tjele. odgoja, sekretar SIZ fizičke kulture općine Kruševac. Bivio se nogometom, odbojkom i atletikom; bio je pobjednik gimnastičkog višboja na prvenstvu STO Partizan Jugoslavije. Jedan je od pokretača masovnih manifestacija kao što su: Olimpijske seoske igre Srbije. Takmičenja mjesnih zajednica u sp. rekreaciji, Porodična takmičenja, Školske sportske igre. Takmičenje rezervnih vojnih starješina u sportsko rekreativnim disciplinama, Olimpijada Roma. Član je izdavačkih savjeta lista Tempo i Rekreacija Partizana Srbije. Bio je predsjednik Savjeta za prosvjetu i kulturu i Fonda za fizičku kulturu općine Kruševac, član IO Republičke zajednice fizičke kulture Srbije i dr. Napisao: *Dvadeset pet godina fizičke kulture i sporta u Kruševcu*, 1971; *Petnaest godina seoskih igara u opštini Kruševac*, 1978. Uz brojne nagrade i priznanja dobitnik je Majske nagrade Saveza organizacija za fizičku kulturu Srbije (1971).

Zdravković, Dragan (1959), reprezentativac u atletici, član AK Morava (Čuprija), višestruki pobjednik na 1500 m i u krosu na PJ i BI (1979–83); drugi na MI 1979 u trčanju na 1500 m; sudjelovao na finalnim utrkama u disciplini 1500 m na OI 1980, PE 1982 i PS 1983.

Zebeč, Branko (1929), nogometni reprezentativac sa 65 nastupa, viši sp. trener; zaslužni sportaš Jugoslavije. Sudjelovao na OI 1952 (II mjesto) te na PS 1954 i 1958. Nastupio 1953 u Londonu za reprezentaciju UEFA. Bio je član FD Milicioner, SD Borac i SD Zagreb (svi iz Zagreba). 1951–58 JFK Partizan i neko vrijeme FK Crvena zvezda (Beograd), te FC Alemannia iz Aachena (SR Njemačka). Djelovao kao trener u NK Dinamo (Zagreb) i NK Hajduk (Split) i u klubovima SR Njemačke. Dobitnik Specijalne zlatne plakete i Zlatne lopte NSJ (1969).

zec, atletika: naziv za trkača na srednjim i dugim stazama koji vodi prvi dio utrke u visokom tempu da bi favoritima omogućio postizanje rekordnih rezultata. Trkač u ulozu z. trči prvi dio staze u tempu iznad svojih realnih mogućnosti, u drugom dijelu otpada od vodećih, često i odustaje. Atletskim pravilima je zabranjen dogovor između trkača o vođenju utrke, u suprotnom rekord se može poništiti.

zec, obični, lovna divljač rasprostranjena širom naše zemlje. Odzgo i sa strane je mrkozemljane boje, a trbuh je bijel. Repić je dug do 8 cm. Težak je 3–5 kg. Stražnje noge su dulje od prednjih. Pari se 3–4

puta godišnje. Zečica nosi 42 dana i ozeči 2–4 zečica, koje doji 2–3 sedmice. Živi do 8 god. Hrani se biljnom hranom. Z. je aktivan noću. Lovi se pomoću pasa ptičara i gonika, prigonom, hajkom, mrežom i klopom. Za odstel su najpogodniji meci sa sačmom br. 8. Lovostaj je obično u razdoblju od početka novembra do sredine januara. Trofej zeca su brči.

Zec, Žvojin (1920), liječnik; sp. radnik, med. odbojkaški sudac. Jedan od osnivača Odbojkaškog saveza Jugoslavije i njegov predsjednik. Bio dugogodišnji član Komisije za praćenje pravila igre i Medicinske komisije FIVB.

Zečević, Dobrovoje (1912), inž. agronomije; nogometni reprezentativac sa 21 nastupom. Igrač SK Jugoslavija (Beograd), postije 1945 igrač i trener FK Obilić i FK Železnica (Beograd). Dobitnik Zlatne plakete NSJ.

Zečević, Matija (1901), bilježnik; strijelac, savezni streljački sudac, balistički stručnjak za lovačko i sp. oružje. Član Udruženja streljačkih sudaca Jugoslavije. Jedan od osnivača Streljačkog društva u Vrapču kraj Zagreba (1931). Natjecao se u disciplinama: vojnička puška i leteće mete puškom sačmaricom. Suosnivač Streljačkog odbora Fiskalnog odbora Zagreba (1945) i Streljačkog saveza Hrvatske (1948). Jedan od inicijatora za osnivanje Streljačkog društva "Zagreb 1926". Dobitnik brojnih priznanja te Zlatne plakete Streljačkog saveza Hrvatske i Srebrne strijele Streljačkog saveza Jugoslavije.

Zečević, Milivoj (1933), tehničar rudarstva; društveno-politički i sp. radnik; prednjak, tajnik i predsjednik DTV Partizan (Bor). Bio je tajnik općinskog saveza za tjelesni odgoj i sp. rekreaciju Partizan (Bor). Bivio se sp. gimnastikom, atletikom, nogometom, skijanjem, rukometom, veslanjem i plivanjem. Bio je prvak SRS (1956–66) i prvak Jugoslavije (1959–64) u partizanskom višboju. Uz brojne nagrade i priznanja dobitnik je Majske nagrade SOFK Srbije (1982).

Zeier-Rozić, Hilda (1941), profesorica tjele. odgoja u Dubrovniku i plivački trener; reprezentativka i višestruka rekorderka u plivanju na 100, 200, 400, 800 i 1500 m slobodno, 400 m mješovito te u štafetama 4 × 100 m slobodno i 4 × 100 m mješovito; članica PK Jug (Dubrovnik). Sudjelovala na PE 1962 na 400 m slobodno (VIII mjesto), na Univerzijadi 1961 prva na 400 m slobodno i druga na 100 m slobodno, 1963 treća na 400 m slobodno i 1965 prva na 400 m slobodno. Prva jugosl. plivačica koja je plivala 400 m slobodno ispod 5 min. Na PJ (1957–68) osvojila je 11 prvih mjesta i 2 puta bila članica pobjedničke štafete 4 × 100 m slobodno.

Zekavica, Ljubomir (1925), saobraćajni pilot JAT, probni pilot, svj. rekorder u motornom letenju, član AK "Franjo Kluz". Zemun. Postigao je 1960 SR avionom Matica 451–MM s turbomlaznim motorom, u klasi C 1D, brzinom od 750,340 km/h na osnovici 15/25 km.

zelenko, konj koji poslije opadanja zdrebeće dlake dobiva bijelu, prosijedu dlaku. Zove se još i zekan ili sivac.

Zeller-Constantinescu, Ella, (1933), rum. reprezentativka u stolnom tenisu i trener; na PS osvojila 17 medalja (8 zlatnih, 3 srebrne i 6 brončanih).

Zemaljska utakmica aeroplanskih modela, naziv natjecanja zrakoplovnih modelara koja su u razdoblju 1935–40 imala značenje PJ. Natjecanja su održana: 15. i 16. VI 1935 na starom aerodromu u Beogradu; 1936 u Zagrebu, 1937 u Osijeku kod Beograda i posljednje 1940 na Zlatiboru pod nazivom Zemaljska utakmica letjećih modela.

B. ZEBEČ